

Deze les is gemaakt voor de Poëzieweek 2011
bij het gedicht *Luister* uit *Van mij en van jou*

LESTIP 2 *Luister*

luister
wie sluipt er
door het duister
twee groene lichtjes
de ogen van de kat
de zwarte kat
die in het donker
alles ziet
alleen
zijn eigen ogen niet

Hans en Monique Hagen

Uit: *Van mij en van jou* (Querido, 2007)

Over de auteurs

Hans (1955) en Monique (1956) Hagen schrijven samen dichtbundels voor jonge kinderen. *Fij bent de liefste* (Querido, 2000) en *Van mij en van jou* (Querido, 2007) zijn de bekendste. Hun versjes gaan over alles wat jonge kinderen elke dag weer meemaken. Elk woord en elke klank zijn heel precies gekozen. Daardoor klinken hun versjes als muziek en zeg je ze zo mee.

Voor het lezen

Ga met je klas naar een ruim en rustig lokaal. Maak het donker. De kinderen gaan op de grond liggen en sluiten hun ogen. Vertel dat het nacht is: het is donker, muisstil en iedereen slaapt. Geef de kinderen even de tijd om in hun fantasie te kruipen. Wat zien ze? Wat horen ze?

Kondig aan dat je een nachtgedicht zal voorlezen. De ogen van de kinderen blijven gesloten. Lees het gedicht voor, terwijl je tussen de kinderen loopt. Herhaal dit een paar keer, telkens met een andere expressie. Nu eens fluisterend, dan weer geheimzinnig, enz.

Oefen dit eerst eens op voorhand.

Na het lezen

- De kinderen openen hun ogen en gaan in een kring zitten. Wie kan het gedicht navertellen? Wie herinnert zich nog een mooi woord?
- De kat in het gedicht is een zwarte kat. Waarom net een zwarte en bijvoorbeeld geen bruine of witte? Past een zwarte kat beter in het verhaal, klinkt het beter (*zwart – kat*), of allebei?
- Op het einde van het gedicht lees je dat de kat alles ziet, behalve zijn eigen ogen. Kan je ooit je eigen ogen zien? Wanneer dan? Kan een kat dat?
- In de gedichten van Hans en Monique Hagen staat geen woord teveel. Toch weten ze met slechts een handjevol woorden altijd weer precies dat ene beeld op te roepen. Hier zie je bijvoorbeeld de glinsterende ogen van een kat in de nacht zó voor je. Dit doet het dichtersduo door met taal te boetsen. Elk woord betekent zoveel meer dan wat er staat. Zo krijg je op de vraag ‘wie sluipt er/ door het duister’ als antwoord ‘twee groene lichtjes’. Vraag de kinderen wat hier eigenlijk bedoeld wordt. Kunnen groene lichtjes sluipen? Waarvoor staan die lichtjes dan? Dit is een voorbeeld van een *pars pro toto*, een stijlfiguur waarbij een deel (de ogen) voor het geheel (de kat) staat. Verzin met de klas nog meer van zulke voorbeelden. Laat de kinderen om beurten een dier noemen. Zoek per dier telkens naar een typisch kenmerk, bijvoorbeeld de slurf van de olifant, de nek van de giraf, de staart van de rat, de bek van de krokodil, de oren van het konijn. Schrijf of teken ze op een flap. Als elk kind een dier genoemd heeft, ga je de cirkel nog eens rond. Alle kinderen fluisteren samen ‘Luister, wie sluipt er door het duister’. Eén kind antwoordt, bijvoorbeeld ‘Twee lange oren, de oren van het konijn’. Daarna zegt de groep opnieuw samen ‘Luister’ en is het volgende kind aan de beurt. Kan het niet meteen antwoorden, dan help je het door een dier aan te wijzen op de flap. Lukt dit goed, dan laat je de kinderen tegelijk de dieren uitbeelden.
- De woorden in dit gedicht zijn erg eenvoudig, maar klinken als muziek. Hun klank is net zo belangrijk als hun betekenis. Onderzoek met de kinderen welke soorten rijm in het gedicht voorkomen. Waar heb je eindrijm? (*luister – duister, ziet – niet*). Waar heb je klinkerrijm? (*luister – sluipt er – duister, zwarte – kat*). Waar zie je beginrijm? (*door het duister, die in het donker*).
- *Luister* is een leuk gedicht om voor te dragen met een klankdecor. Zoek met de klas een aantal passende achtergrondgeluiden, zoals ‘sssjjj’ fluisteren, zachtjes miauwen, met een blad over de tafel ritselen... Draag dan het gedicht voor met dit klankdecor. Een aantal kinderen zegt de tekst, de rest maakt de achtergrondgeluiden. Experimenteer naar hartenlust. De kinderen kunnen samen hetzelfde geluid maken, maar je kan de klas evengoed in groepjes verdelen. Om de regel maakt een ander groepje dan een ander geluid.

Aan de slag

De kinderen schrijven in kleine groepjes een gelijkaardig gedicht, maar met een ander dier. Schrijf de eerste drie regels op bord. Maak eerst een klassikale versie, bijvoorbeeld: ‘luister/ wie sluipt er/ door het duister/ twee lange oren/ de oren van het konijn/ dat in het donker/ alles hoort/ behalve/ het stilste woord’. Vervolgens gaan de kinderen aan de slag. Als de gedichtjes klaar zijn, worden ze voorgedragen.